

Besede so tuintam Cankarjeve, ona epizoda s ciganskim ženinom, kakor tudi ono prešustvo in pa pouk, katerega daje slednjič potepuh dečku, to je od Gorkega.

Slednjič prideta še dve kratki povesti istotako Milana Puglja: „Anžicek“ in „Evelina in Lina“. Prva je presurova in robata, v začetku in na koncu se kaže vpliv Cankarjevega sloga, v povesti sami se ga oprostijo. Najboljša in v resnici vredna svojega mesta je tretja „Evelina in Lina“. Opis gostilne „Pod skalo“ in tudi hotela „Pri zvezdi“ je v žanru Gorkega. Lepo je razvita in psihološko utemeljena ona dvojna stran Gabrove duše: s srcem išče Eveline, dasiravno mu razum pravi, da ne zahaja za njo. Slednjič pa vendar zmaga srce. Ta kontrast je lepo razvila Olga Kobilanjska v prijetni humoreski „On in Ona“. *Dr. L. L.*

Knezova knjižnica je prinesla poleg že posebej omenjene Cankarjeve povesti „Novo življenje“ tudi še življenjepis prof. dr. Vatroslava Jagića, ki ga je napisal prof. dr. Janko Šlebing (str. I—XIV) in Golarjevo povest: „Dve nevesti“ (str. 92—116).

Prof. dr. Šlebing pravi na prvi strani tega življenjepisa, da je „v naslednjih vrstah očrtal v velikih potezah tok Jagićevega življenja in podal kratko vsebino njegovega plodonosnega delovanja.“ Toda potem se pripovedovanje naenkrat pretrga z letom 1870., ko je Jagić postal „žrtev mažaronske lopovščine“. Škoda, da je drugače dobro zastavljen in začel spis ostal pretrgan ravno na točki, kjer bi postal za Matične člane najbolj zanimiv in odkoder se pravzaprav šele pričena delovanje in življenje Jagićevo. Ker so viri za Jagićevo delovanje in življenje primeroma lahko pristopni in dobro zbrani — omenjam samo letnike Archiva, dalje Ljapunovo delo o Jagiću in „Jagičev zbornik“, kjer nam je prof. Pastrnek podal natančno bibliografijo njegovih del — bi bilo želeli, da bi podala „Matica“ popolno biografijo Jagića.

Golarjeva povest „Dve nevesti“ se čita gladko in prijetno. Motiv ima isti kot Goethejev Erlkönig, samo da je pri Goetheju majhen deček, katerega ubije prebujna domišljija, pri Golarju pa odraslo dekle. Kar je pri otroku verjetno in mogoče, je pri odraslem človeku neverjetno in nemogoče. Dalje je Goethe vklenil snov v obliko kratke balade, kar je na vsak način primerneje kakor pa za primeroma dolgo povest. Ugaja pa pri Golarjevi povesti oni naivni otroški ton, zlasti v začetku, in pa zdravi, kmečki realizem. Zlasti lep je prizor, ko Andrejko snubi Mirtovo Tončko. Konča se Golarjeva povest popolnoma kot Goethejev „Erlkönig“.

Prevodi iz svetovne književnosti. Faust, spisal W. Goethe, tragedije prvi del, poslovenil Anton Funtek. V prevodih iz svetovne književnosti nam je podala Matica letos eno najslavnejših svetovnih del, globoko Goethejevo tragedijo „Faust“. Podala nam je

samo prvi del, a nimamo nič proti temu, da nam ni podala celote. Drugi del je brez dvoma slabši od prvega in ako bi nam „Matica“ prinesla oba dela, bi knjiga močno narastla in bi se najbrže toliko manj čitala. Seveda imamo tako v slovenskem prevodu delo brez nadaljevanja in konca in dejanje ni razvito do logičnega zaključka, ki je pa tudi v izvirniku precej slab.

V oceno posameznosti se tu ne moremo spuščati. Splošen vtisk prevoda je dober. G. Funtek je, kot težko kdo drug med nami, sposoben za to nalogo. Ne samo, da ima v oblasti slovenski jezik in da je sam pesnik, on ima tudi veliko vajo in, kar je treba pri naših razmerah posebno poudariti, mu pri pisateljskem delovanju ni žal truda. Gospod Funtek je prevajal z veliko marljivostjo, to moramo predvsem priznati. Lep slovenski jezik in velika natančnost v primeri z izvirnikom sta glavni vrline slovenskega prevoda „Fausta“.

Seveda ne trdimo, da dosega prevod izvirnik.

V tem slučaju bi moral prevajevalec biti sam pesnik ravno tolike tvorne sile kot je bil Goethe in potem bi nam on podal ne prevod, ampak izvirnik. Prevod vsakega velikega umotvora mora že po svoji naravi zaostajati za izvirnikom. Slabosti Funtkovega prevoda sta zlasti, da se je preveč oklepal izvirnika, tudi tam, kjer bi se lahko svobodneje razvil, in pa, da je preveč izbran, rekel bi, salonski, v svoji dikciji, tudi tam, kjer i izvirnik i stvar sama zahtevata manj opiljeno in bolj drastično ljudsko govorico. N. pr. dijak, hiteč iz mesta, reče svojemu tovarišu: „und eine Magd in Putz, das ist so mein Geschmack“. Funtek je prevedel: „in dekla praznična, okus je moj že tak.“ Sploh se opazuje to vedno, da je v slovenskem prevodu jezik bolj izbran in umeten in da se je tako zatrl prvotni krepki, surovi, večkrat drastični kolorit izvirnika. *Dr. L. L.*

Slovenske novele in povesti. Dio I. Uredio dr. Fran Ilešič. Izdala Matica Hrvatska.

POTRES V ITALIJI: PREBIVALSTVO SE SELI IZ RAZRUŠENEGA MESTA

Sestaviti in urediti antologijo iz prozaičnega slovstva kakšnega naroda ni lahko delo. Teže je izbirati prozo kot poezijo, ker je predmet še bolj širok, a urednik je vezan na tesne meje. Marsikaj ne more sprejeti, ker je preobširno, drugo iz kakšnega drugega ozira ni primerno, in tako je taka antologija vedno plod najrazličnejših kompromisov.

Brez dvoma srečno je bilo, da je postavil gospod urednik kot za uvod Levstikovega Krpana. Da spada sem, ne more biti dvoma. Kar zadeva druge spise, bi se dalo debatirati o tem, če ne bi bilo mogoče vzeti pripravnejših. Toda tu igrajo vmes tudi subjektivna mnenja, slednjič mora pa tudi urednik imeti svojo pravico. Radovedni smo, kaj prinese drugi del. V prvem delu pogrešamo takih prvovrstnih leposlovcev, kot so: Detela, Erjavec, Trdina, Tavčar. Detela prekaša brez dvoma Stritarja, Stareta, Kersnika, Mencingerja, ki so bili sprejeti. Stritarjeva po Hofmannu ponarejena „Rosana“ je prišla v zbirko, toliko boljših stvari pa ne. Upamo, da se bo v drugem delu to izpopolnilo in da se bo k njim pritegnilo še nekaj boljših modernih: Finžgarja, Meškota, Govekarja, Murnika, Šorlija itd.

Marsikaj bi imeli pripomniti tudi k urednikovem dodatku, kjer pojasnjuje Hrvatoma nakratko zgodovino in značaj slovenskega slovstva. Predvsem se ne strinjamo s tradicionalnim mnenjem o Stritarju. Stritar je bil človek precej plitvega mišljenja, ki si je nekoliko ogledal svet in imel v oblasti slovenski stavek, a ni imel v nobeni stroki temeljite izobrazbe. Njegovi dialogi so smešno prazni, povesti malo izvirne, pesmi vkljub za dotedanji čas lepim verzom brez globljih izvirnejših misli. V svojih slovstvenih pogovorih je strašno dolgovezen in malenkosten, brez globokih načel. Kot literaren kritik si je pridobil dr. Mahnič brez dvoma večjo zaslugo za naše slovstvo kakor pa Stritar.

Dalje so nekam čudno v kot potisnjeni Detela, Trdina, dr. Tavčar in drugi. Diametralno nasprotje med Detelom in Tavčarjem ne obstoji v tem, da je eden konservativen, drugi pa naprednjak, ampak, kot literata ju loči nekaj drugega. Sicer pa jaz tudi ne vidim med njima diametralnega nasprotja, ampak bi raje konstatiral diametralno nasprotje med Detelom, Tavčarjem itd. na eni, a Cankarjem, Meškom itd. na drugi strani. Največja vrlina Tavčarjeva je njegova razkošna predmetnost (tudi, ako se iz drugih ozirov s predmetom ne strinjamo). Cankar in drugi so pa večkrat skoraj brezpredmetni subjektivist. Težko mi je tudi najti logično vez med Trdinom in Cankarjem. Po mojem mnenju sta si ravno ta dva pisatelja popolna antagonist. Trdina se je tako vglobil v ljudstvo, da je večinoma nemogoče določiti, kje se neha narodno blago in začinja pisateljevo tvorenje. Cankar se je pa popolnoma odtrgal od našega ljudstva in se je izobrazil po dunajskih kavarnah in krčmah. Pri Trdinu ljudski realizem, a pri Cankarju ne ene postave, ne ene poteze iz našega konkretnega življenja. Kot govore njegovi junaki, ne govori in ne misli nobeden naš človek, za Cankarja so ljudje samo simboli, v katere zavija on svoje nazore.

Da smo vkljub mislim, katere smo pri tej priliki povedali, knjige prav veseli, ni potreba posebej omeniti. Na vsak način pomeni ona pozitiven korak naprej k slovensko-hrvaški vzajemnosti.

Dr. L. L.

Minka Govékar: **Dobra gospodinja**. Ljubljana 1908. Strani 226.

Mnogo lepega in dobrega pove znana pisateljica v tej knjigi našim ženam in dekletom. V resnici žal nam je, da je ne moremo priporočati brezpogojno. Njena glavna napaka je, da stoji na popolnoma materialističnem stališču. „Dobra gospodinja“ bi morala dati našim gospodinjam odgovor na vsa njih se tičočja vprašanja življenja, materializem je pa jako površen sistem, ki pusti ravno najvažnejša in najbolj pereča vprašanja brez odgovora. Zakaj mora biti naša gospodinja „dobra“, zakaj mora dobro voditi dom, vzgajati otroke, ljubiti svojce in narod? Na to vprašanje nam materialist ne more odgovoriti. Materializem oropa gospodinjo najsilnejših povodov za dobro delovanje in najuspešnejših sredstev za dobro vzgojo otrok in ohranitev rodbinske sreče.

Materialistično stališče je torej glavna in temeljna napaka knjige. Drugače so pisani strokovni članki dobro, nekateri naravnost izvrstno. Strinjamo se tudi s članki „Ženska in omika“, „Mati in gospodinja na kmetih“ — za posamezne, nekoliko netočne stavke se ne bomo prepirali —. Puhlost materializma se najbolj občuti v članku „Mati — vzgojiteljica“. Ugaja nam pa, da je v članku „Alkoholizem in ženstvo“ tako odločno poudarila protialkoholno stališče. Upajmo, da se ji bo kdaj posrečilo, prepričati slovenske narodne dame, da zanje ni dostojno, za narod pa ne koristno, ako služijo pri narodnih veselicah za natakariče. V zadnjem oddelku „Državljanke“ stopi zopet močneje na dan materialistično stališče pisateljice. V odstavku „Razporoka in ločitev“ ne loči dovolj med „impedimenta dirimentia“ in „separatio a toro et mensa“. Dasiravno se izraža močno previdno, vendar izgleda včasih, kot bi odobraval razporoko. V sklepnem odstavku nastopi krepko za politično enakopravnost žensk. Kot že omenjeno, se knjiga radi svojega materialističnega stališča ne more priporočati.

Dr. L. L.

05960

Hrvaška.

Dr. Stjepan pl. Miletić: **Iz raznih novina**. Probrani sastavci o kazalištu i književnosti, II. — 80. Str. 304. Cena 2 K. — To je posmrtna knjiga prezgodaj umrlega dr. Miletića, s katerim so izgubili Hrvatje darovitega, vsestransko delavnega književnika in požrtvovalnega domoljuba. Ljudje, kakor Miletić, se redko najdejo. Poleg s posvetnim bogastvom je bil obdaran z duševnimi blagrin in s plemenitostjo srca; k temu si je pridobil še svetovno naobraženost in vse to je posvetil v prospeh književnosti in umetnosti svoje domovine. Čeravno se je moral zaradi bolezni še pred štiridesetim letom svoje starosti umakniti javnemu delovanju, si je vendar s svojimi deli v zgodovini hrvaške književnosti in hrvaškega gledališča z neizbrisljivimi črkami začrtal ime.

Miletići so od starine iz Bosne. V času turških bojev so se preselili v Senj (kjer je živel kanonik Dominik Miletić, ki je bil l. 1627. povzdignjen v plemski stan), a kasneje so se nastanil v vojni Krajini, kjer so poprijeli pravoslavje. Oče Miletićev, Štefan, porojen l. 1805. v Petrinji, je bil častnik in se je oženil z Marijo Popovićevo, hčerjo bogatega zagrebskega